

Het E-Depot ontgrenst!

Door: Anne Kreijns, Adviseur Doxis

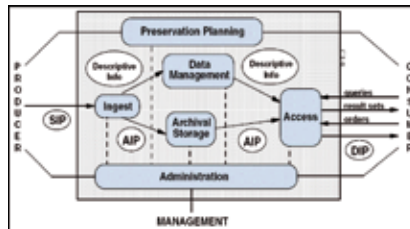
Op 15 oktober jongstleden vond in het Felixarchief in Antwerpen de studiedag 'Digitaal Depot' plaats. Vertegenwoordigers van het Nationaal Archief, het Gemeentearchief Rotterdam en het Stadsarchief Antwerpen hielden presentaties over de ontwikkeling van het E-depot binnen deze archiefinstellingen. Uit de presentaties kwam naar voren dat de ontwikkeling van een E-depot binnen een instelling een leertraject is. Knelpunten moeten worden overwonnen, maar er zijn ook kansen.

De ontwikkeling van het E-depot biedt echter niet alleen kansen binnen de instellingen. Die zijn er ook voor samenwerking tussen overheidsdiensten en archiefinstellingen, maar ook tussen gemeenten en archiefinstellingen onderling. Het E-depot ontgrenst!

Wat is een E-depot?

Waar hebben we het eigenlijk over? Is het alleen een plek waar digitale informatie wordt opgeslagen of moet de term breder worden opgevat? Volgens de instellingen op de studiedag is een E-depot een plek waar digitale informatie op duurzame wijze opgeslagen en beheerd kan worden en waar vanuit de informatie aan het publiek beschikbaar kan worden gesteld.

Uitgangspunt voor de ontwikkeling van een E-depot vormt het Open Archival Informatie System (OAIS), een internationaal aanvaarde standaard (ISO-14721:2002).

<http://mandate.cdlib.org/strath.ac.uk/preservationoaais.htm>

Het OAIS-model biedt een kader waarbinnen vier belangrijke processen voor een archiefinstelling beschreven worden:

- het opnemen van digitale informatie;
- het (duurzaam) beheren van digitale informatie;
- het toegankelijk maken van digitale informatie;
- het beschikbaar stellen van digitale informatie.

Met de aanvaarding van het OAIS-model als uitgangspunt voor de ontwikkeling van een E-depot is al een eerste stap in het ontgrenzen gezet. Met OAIS als uitgangspunt ontstaat een gezamenlijk begrippenkader. Hoewel

de termen SIP (Submission Information Package), AIP (Archival Information Package) en DIP (Dissemination Information Package) misschien niet de meest aantrekkelijke zijn, helpen ze wel bij het overleg tussen instellingen. Dit is echter een zeer theoretische vorm van ontgrenzen. Waar liggen de praktische kansen om te ontgrenzen?

Samenwerking tussen archiefinstellingen

Grote archiefinstellingen kunnen het zich veroorloven om een E-depot te ontwikkelen (hoewel het ook voor hen een uitdaging is om voldoende middelen beschikbaar te maken). Voor kleine archiefinstellingen zal dat zeer veel moeite kosten. Toch is het ook hun plicht om een duurzame opslag en beheermogelijkheid voor digitale informatie te hebben. Ook kleine instellingen krijgen immers steeds vaker digitale informatie aangeboden. Ze zullen deze informatie, net als de papieren documenten, volgens de 'Regeling geordende en toegankelijke

staat archiefbescheiden' moeten bewaren. Dat betekent dat de archiefstukken authentiek, betrouwbaar, integer en bruikbaar moeten zijn. In een (goed ingericht) E-depot kan dit. Maar hoe krijgen de kleine instellingen dat voor elkaar?

De volgende vraag komt dan als vanzelf boven: kunnen archiefinstellingen samenwerken in de ontwikkeling van een E-depot of kunnen grote instellingen een deel van hun depot beschikbaar stellen aan kleinere instellingen? Het Nationaal Archief heeft voor de ontwikkeling van zijn E-depot een pilot opgezet. Daarbij zijn de mogelijkheden onderzocht om het E-depot ook aan kleinere instellingen, zoals de Regionaal Historische Centra, beschikbaar te stellen. De centra blijven zelf verantwoordelijk voor de digitale archiefbescheiden. Ze kunnen echter gebruik maken van de faciliteiten van het Nationaal Archief. Deze ontwikkeling kan nog een positief neveneffect hebben. Wanneer kleinere instellingen gebruik maken van hetzelfde E-depot, denken ze ook op meer gelijkvormige wijze na over het opnemen, beheren en beschikbaar stellen van hun collecties. Dat bevordert de samenwerking tussen instellingen verder. Een kleine archiefinstelling zou dus niet alleen vanuit een gebrek aan middelen (een negatieve impuls) moeten kiezen voor aansluiting op al

bestaande E-depots. Vanuit een streven naar samenwerking, kennisdeling en goede digitale dienstverlening aan het publiek (positieve impulsen) verdient het aanbeveling als een instelling niet zelf het wiel hoeft uit te vinden, maar kan aansluiten op wat er al is.

Samenwerking tussen archief en overheidsdiensten

Op ander vlak is er bovendien sprake van kansen voor ontgrenzing. Met de ontwikkeling van het E-depot creëert een archiefinstelling standaarden en procedures, op basis waarvan het E-depot functioneert. Idealiter worden de standaarden en procedures zo vroeg mogelijk gedeeld met de overheidsdiensten die hun informatie overdragen aan de archiefinstelling. Veel diensten zijn op dit moment bezig met digitaliseringstrajecten, de uitbreiding van de digitale dienstverlening en het inrichten van de systemen die dit alles moeten ondersteunen. Houd in die digitaliseringsslag al rekening met de gehele levenscyclus van het digitale informatieobject.

Nu aan zowel de overheidskant als aan de kant van de archiefinstellingen de omgang met informatie verandert, ligt er de kans om de informatie-huishoudingen op elkaar te laten aansluiten.

Ook vanuit het oogpunt van digitale

duurzaamheid is het verstandig om kennis te delen en zoveel mogelijk afstemming tussen dienst en archief na te streven. Hoe eerder een document in het juiste formaat en voorzien van de juiste metadata (idealiter bij creatie van het informatieobject) wordt gezet, hoe minder stappen er ondernomen hoeven te worden om het digitale object voor de lange termijn duurzaam te bewaren. Betrouwbaarheid, integriteit, authenticiteit en bruikbaarheid kunnen op die manier beter geborgd worden.

In Antwerpen heeft men deze kans gezien. De ontwikkeling van het E-depot gaat hier gepaard met een veranderingstraject binnen de gemeente Antwerpen. Digitalisering binnen de gemeente gaat hand in hand met de ontwikkeling van het E-depot. Iedere proceseigenaar in de gemeentelijke organisatie heeft een verantwoordelijkheid voor digitale archivering. Het E-depot is hiermee geen depot dat achteraf gevuld wordt. <<

Meer informatie:

- Digitaal Depot Nationaal Archief: www.digitaleduurzaamheids.nl onder "Projecten".
- E-depot Gemeentearchief Rotterdam: www.gemeentearchief.rotterdam.nl onder "Vakgenoten".
- Stadsarchief Antwerpen: <http://stadsarchief.antwerpen.be> en <http://www.edavid.be>.

Digitale duurzaamheid

Doxis ziet een duidelijke relatie tussen de ontwikkeling van een E-depot en de maatregelen die nodig zijn voor het verkrijgen van een machtigingssubstitutie. In beide gevallen moet een organisatie vraagstukken over het duurzaam bewaren en beschikbaar stellen van digitale informatie oplossen. Substitutie en ontwikkeling van een E-depot is meer dan het vervangen van papier en de inrichting van een opslagplek voor (langdurige) digitale bewaring. Het gaat om gegarandeerde beschikbaarheid van informatie gedurende de gehele levenscyclus van die informatie.

In samenwerking met Ernst & Young heeft Doxis een methode ontwikkeld waarmee de vraagstukken over substitutie en het E-depot afdoende kunnen worden opgelost.

- Een behoorlijk geregelde en geprotocolleerde procedure tot scanning/ reproductie en opname van digitale informatieobjecten als onderdeel van de normale bedrijfsvoering.
- Risicobeheersing.
- Conformiteit met normen en standaarden.
- Informatiebeveiliging.
- Maatregelen tegen informatieverlies (back-up).
- Organisatorische/ beheersmaatregelen.
- Change-managementprocedure.